

FEMİNİST TEORİ ve ERKEK ŞİDDETİ

Glnur Savran

Erkek Şiddeti, hiç kuŐkusuz, feminizmin açığa çıkardığı ve politik mücadele konusu haline getirdiği en önemli alanlardan biri. Ne var ki, feminist teoride erkek Şiddeti çok çeşitli biçimlerde tartıŐılıyordur. Bu yazının amacı, bu farklı yaklaŐımları tüketiciler bir biçimde taramak ve değerlendirmek değil. Belki de sonda söylenmesi gerekeni en baŐtan ortaya koymayı göze alarak: Bu yazının amacı, bir "erkek özelliği olarak Şiddet" ile *erkeklerin kadınlar üzerindeki sistematik Şiddeti* arasındaki kavramsal ayrımı göz önüne alan bir feminist açıklamanın ipuçlarını yakalamaya çalıŐmak. Bu ayrım yapılmadan, kadınların maruz kaldığı Şiddet bir toplumsal grubun bir baŐkası zerindeki Şiddeti olarak kavranamaz. Bunun anlamı da, erkek Şiddeti ile bir toplumsal iktidar biçimi olan erkek egemenliği arasındaki bağlantının koparılması, giderek erkek Şiddetinin depolitize edilmesidir. Bazı yaklaŐımlarda ileri sürüldüğü (ya da ima edildiği) gibi, "Şiddet erkek, erkek de Şiddet"se eğer, zaten yapılacak çok fazla bir Şey yoktur.

Feminist teorisinin bu konudaki ilk ıkıŐı, Konrad Lorenz'in (*Saldırganlık zerine* - 1963) temsil ettiği ve "sağduyu" haline gelmiŐ olan anlayıŐa karşı oldu. Çok kabaca, bu yaklaşımda hayvanların davranıŐlarından hareketle insandaki "doğal" saldırganlığa ilişkin birtakım tespitlere varılıyor: Hayvanların erkeklerinde olduğu gibi insanların erkeklerinde de Şiddet eğilimi, doğal olarak, diŐilerden daha fazlaydı. Bu "bilimsel" tespitlere feministlerin yönelttiği eleŐtiri her Şeyden önce yntemseldi. 1970'lerin baŐlarında feministler Lorenz ve benzerlerinin usyrtmelerindeki dngselliliğe dikkati çektiler: İnsanların toplum içindeki davranışları, özgül anlamları olan özellikleri, *nce* hayvanlara yansıtılıyor, *sonra* da insan davranıŐlarını açıklamak için kullanılıyor. "Harem", "fahiŐelik", "sevgi" gibi kavramların hayvanlar lemi için de kullanıldığı *antropomorfik* bir usyrtme-ydi bu. Ayrıca bu feministlere göre, biyolojik özellikler *ne olursa olsun*, bunlar cinsel ve başka toplumsal davranışları kendi baŐlarına açıklayamazdı. Biyoloji kadınlar için kader değildi!

Davranışçılık ve Sosyal Koşullanma Teorileri

Feminizmin 1970'lerdeki çıkışında, genel olarak biyolojist açıklamalara ve daha özel olarak da sosyobiyojiye tepkisellik içinde, başlangıçta davranışçı açıklamalar çok rağbet gördü. Sonraları popülerliğini giderek yitiren bu açıklamalara göre, cinsiyetçiliğin ve erkek şiddetinin temelinde *cinsel rollerin öğrenilmesi* yatar. Bireyleri anlamaya çalışırken insanların içsel özelliklerine değil toplumsal bağlama bakmak gerekir: Kız ve erkek çocuklar toplumsal koşullanmayla cinsel rollerini edinirler: Kızlar yumuşakbaşlı, itaatkâr, pasif olmaya yönlendirilirler, erkekler ise saldırgan, rekabetçi, başarılı vb... Bu toplumsal beklentiler çerçevesinde erkekler için sağlıklı olmak saldırgan olmakla özdeşleştirildiğinden, erkek çocuklarda şiddet *özendirilir*: Bebeklikten başlayarak, oynadıkları oyunlarda, okulda, askerde, meslek yaşamında, cinselliklerini yaşayışlarında erkekler hep şiddet kullanmaya yöneltilirler. Davranışçı teorilere göre, *aslında* kadınlarla erkekler arasında farklılıktan çok benzerlik vardır, ama toplumsal bağlam çeşitli farklılıkları dayatır. Beauvoir'ın deyişiyle, "kadın doğulmaz, kadın olunur."

Bu tür tezlerin daha derinlikli versiyonlarında ise, erkeklerle kadınların davranışları ve beklentileri arasındaki yadsınamayacak kutuplaşmayı ifade etmek için "toplumsal cinsiyet" kavramına başvuruluyor. İlk kez 1972'de Ann Oakley'in ortaya attığı cinsiyet/toplumsal cinsiyet ayrımı, biyolojik olanla toplumsal olanı –ya da psikolojik olsa da sonradan edinilmiş olanı– birbirinden köklü bir biçimde ayırmaya yönelik. Bu kavram ikiliğinin dile getirdiği tez şu: Toplumsal cinsiyet kimliğinin oluşmasında kültür ve eğitim biyolojik yönelime baskın çıkar; belirleyici olan, toplumsal cinsiyete ilişkin toplumsal anlayışların edinilmesidir.

Saf biçimiyle ele alındığında, davranışçı yaklaşımın açıklayamadığı çok önemli bazı olgular var. Her şeyden önce, gerek kadınların gerekse erkeklerin cinsel kimliklerindeki *çatışma* ve *çelişkileri* açıklayamıyor bu teori. İnsan davranışının tümüyle bilinçli ve yönlendirilebilir olduğunu varsaydığı ölçüde, bu tür çelişkileri "uyumsuzluk" olarak kavramlaştırmanın ötesine geçemiyor. Bunun bir uzantısı, bu yaklaşımın *fanteziler* karşısındaki suskunluğu: Kadınların şiddet uygulama üzerine kurulu fantezileri, ya da erkeklerin pasiflik ve eşcinsellik fantezileri bu yaklaşımın kavramsal çerçevesine sığmadığı için ya yok sayılıyor ya da dediğim gibi bir "sapma" olarak kategorize ediliyor. Kadınların, bir biçimde şiddete maruz kalma etrafında örülmüş fantezilerine bu yaklaşımın getirebileceği tek açıklama ise "erkek ideolojisi tarafından beyinlerinin yıkanmış olduğu!"

Bütün bunların ötesinde, sosyal koşullanma tezleriyle, değişimin neden bu kadar güç ve yavaş olduğuna, 20-25 yıllık feministlerin nasıl olup da, örneğin bir "âşık olmaya" kalktıklarında "ilk günkü" gibi davrandıklarına bir yanıt bulmak hiç kolay değil. Her tür voluntarizmde olduğu gibi, burada da geriye kalan seçenekler öznel birtakım açıklamalar veya düş kırıklığı.

Aynı biçimde, erkek şiddetini bir kez "eğitim"le açıklayınca, neden bu kadar yaygın olduğunu, nice "iyi eğitilmiş aydın"ın kadınlar karşısında bu kadar kolaylıkla şiddete başvurduğunu kavramak da güç. Çıkarlara dayalı bir iktidarın kendisini sürekli kılma mekanizması ne sadece eğitimle açıklanabilir, ne de hukuksal yapının geriliğiyle. Önemli olan ve asıl dikenli mesele, bu iktidarla erkek psikolojisi arasındaki bağları kavrayabilmek. Sosyal ilişkiler ufkunu eğitim ve hukukla sınırlayan, psikolojide ise bilinçli davranış alanına hapsolmuş bir çerçeveye de bunun altından kalkmak mümkün değil.

Özcü Feminist Teoriler: Biyolojizm ve Eko-feminizm

Davranışçı teorilerin tepkiyle karşı çıktıkları biyolojizm feministlerden öcünü almakta gecikmedi. Yine 1970'li yıllarda, özellikle Anglosakson ülkelerinde feminizm içinde oldukça güçlü bir doğalcı akım ortaya çıktı. Birçok feminist, erkek şiddetini erkeklerin anatomik yapılarından, penislerinden kaynaklanan bir eğilime bağlıyordu. Buna karşılık, kadınların doğurganlıkları, anne olma, "yaşam veren" olma özellikleri, onların doğayla uyumlu, barışçı bir "tür" olmalarını sağlamıştı.

Susan Brownmiller 1976'da yayımlanan *Cinsel Zorbalık* (Cep Kitapları, 1984) adlı kitabında biyolojizm-davranışçılık karışımı bir teori geliştirdi: Erkeklerin tecavüze başvurmalarını mümkün kılan bir biyolojik kapasiteleri –penisleri– vardır; bu onları "doğal yağmacı"lar, kadınları ise "doğal av"lar (s. 16) haline getirmiştir. Erkekler bu biyolojik silahı bir kez keşfettikten sonra kullanmaktan kaçınmamışlar, tersine tecavüzü bilinçli, kolektif bir strateji haline getirmişlerdir. Bu silah aracılığıyla ilk mülkünü edinen erkek, artık onulmaz bir savaşçı ve mülk edinicidir. Kadınların şiddet içeren fantezilerine gelince, bunlar "erkeklerin bizler için hazırladıkları mazoşist fanteziler"dir (s. 420); başka bir deyişle, erkek koşullandırılmalarının ürünleridir.

Brownmiller'in bu açıklaması, biyolojizminin yanı sıra, bütün koşullanma teorilerinin içerdiği zaafı içeriyor: Son derece safdil bir volunta-

rizmin, giderek bir tür komploculuğun izlerini görmek güç değil.

Ama feminist teoriler arasında daha arı biyolojist tezler de var. A. Rich, Adworkin, M. Daly, D. Spender ve S. Griffin gibi feministler, kadın bedeninden hareket ederek bir erkek özüne varıyorlar. Bu teorilerde, eko-feminizm olarak adlandırılabilir bir çerçeve içinde, ilkin bir kadın özü tanımlanıyor: Doğurgan olan, yaşam veren, annelik yapan kadınlar doğayla uyum içindedirler. Bunlardan yoksun olan erkekler ise, savaşkandırılar, tecavüzcüdürler: Teknolojiyle doğaya tecavüz ederler, penisleriyle kadınlara, silahlarıyla da insanlığı imha ederler. Teknoloji ve ilerleme güdüsü patriyarkal dilin esasını oluşturur; fetih arzusu bu dilin temelidir.

Böylece, kadın özünün karşıtını oluşturan birtakım özelliklerin yan yana getirilmesiyle bir erkek özü kurgulanmış oluyor. Şiddet, kime ve neye yönelik olursa olsun, bu öзде içkin. Susan Griffin şöyle diyor: "Erkeklerin neden tecavüz ettiğini hiç sormadım; sadece bunun insan doğasının birçok gizeminden biri olduğunu düşündüm." (Aktaran L. Segal, *Gelecek Kadın mı?*, AFA Yay., 1990)

Bu teorilere bir ölçüde haksızlık etmek pahasına, bunların tutucu/cinsiyetçi teorilerin tersyüz edilmesi olduğunu düşündüğümü söylemeliyim. Biyolojik yapıdan kaynaklanan kadın ve erkek özü, değişime imkân tanımayan birer veri bu yaklaşımda. Kadınlarla erkeklerin farklılıkları mutlak; ve kadınların iyiyi, barışçı olanı barındıran bu özleri erkek dünyasının kirliliğinden korunmalı! Farklılıkların mutlaklaştırıldığı ve o farklılıklar temelinde kadınların yüceltildiği İslam'ın da eko-feminizmin de kadınlara önerebileceği tek şey erkeklerden ayrı bir dünya.

Bu politik çıkmazın yanı sıra, yöntem açısından, bu teoriler aşılması güç bir *işlevselcilikle* malul: Erkek şiddetinin *kökeni* ile erkeklerin kadınlar üzerindeki şiddetinin bir *toplumsal mekanizma* olarak oynadığı rol birbirinden ayrılmıyor. Köken işlevle açıklanıyor: Erkek şiddeti kadınları sindirmek ve ezmek üzere oluşmuş neredeyse.

Yazının başında da değindiğim bu kavramsal ayrımı atladığı ve genel olarak şiddeti erkek olmakla özdeşleştirdiği için de, bu yaklaşımla kadınların uyguladıkları şiddeti açıklamak mümkün değil. Doğası gereği barışçı olduğu ileri sürülen kadınların, şovenizmin yükseldiği dönemlerde savaş çığırtkanlığı yapmaları, hatta oğullarını cepheye gururla göndermeleri, ya da daha sıradan olarak çocuklarını dövmeleleri, bu sınırlar içinde kalınarak nasıl anlaşılabilir?

Nihayet, davranışçı teoriler bağlamında sözünü ettiğim bir sorun burada da karşımıza çıkıyor: Cinselliğe yaklaşımda çocuksu bir safdillik! Cinsel fantezilere ilişkin olarak biyolojist ya da özcü teorilerin de sığınabilecekleri tek açıklama tarzı, "kadınların erkek değerlerini içselleştirmeleri",

giderek "yanlış, eksik bilinç". Üstelik, davranışçı teorilerin başvurabilecekleri koşullanma açıklaması da –şayet tutarlı olunacaksa– yok bu kavramsal cephanede: Tutarlı bir özcülük bu türden davranışçı tezlerle çelişir. Böyle olunca, kadınları yüceltmek adına onları suçluluk duygularıyla örümüş bir cinselliğe doğru itmek işten bile değil. Cinselliklerinin "özüne aykırı, yanlış" olduğunu düşünmeleri, zaten suçluluk duygularıyla yaşayan kadınlar için herhalde istenilecek son şey!

Psikanalitik Teoriler

80'li yıllarda feminizm içinde sözünü ettiğim "özcü" teorilerin yanı sıra, şu ya da bu biçimde psikanalitik yaklaşımdan yararlanan teoriler giderek yaygınlaştı. 1974'te *Psikanaliz ve Feminizm* adlı kitabı yayımlandığında Juliet Mitchell bu açıdan oldukça yalnızken şimdi durum çok farklı: Feminist teoride değişik versiyonlarıyla psikanalize başvurmak, artık erkek söylemine hapsolmak diye görülmüyor.

Psikanalitik yaklaşımın oldukça standart sayılabilecek bazı öncüllerini kendimize hareket noktası olarak aldığımızda, bütün psikanalitik teorilerin diğerleri karşısında temel iki üstünlüğü olduğunu görebiliriz. Her şeyden önce, bu yaklaşıma göre bebekliğin ilk yıllarında erkek ve kız çocuklar aynı hazları yaşarlar; her ikisinin cinselliğinin de hem aktif hem pasif bileşenleri vardır. Bu dönemde çocukların yaşadığı cinselliği "çokbiçimli sapkınlık" olarak nitelendirir psikanaliz: Oto-erotizm, kendi cinsine yönelik cinsellik ve karşı cinsten haz alma ayrışmamıştır. Kısacası, bir yandan aktif/pasif özellikler cinsiyetlere göre dağılmamıştır bu yaklaşımda, öte yandan da cinsellik biçimleri önsel olarak kategorize edilmez. İşte bu yaklaşımın, örneğin biyolojizm karşısındaki ilk üstünlüğü de burada yatıyor: Erkeklerin doğuştan aktif, dolayısıyla da şiddet eğilimli olduğuna ilişkin bir kaderciliğe karşı, pasifliği erkekler için de bir potansiyel olarak kavramamızı mümkün kılıyor psikanaliz.

Belki daha da önemlisi, psikanalizin, cinsel kimliğin karmaşıklığını, derinlerde yatan köklerini kavramlaştırmaya izin veren çok-düzeyleli tahlili: *Bilinçdışı* dinamiklerini tahlil nesnesi haline getirerek, psikanaliz cinsel kimliğin *kökensel* oluşumuna ışık tutmanın yolunu açıyor. Saldırganlık, şiddet eğilimlerinin bilinçdışı düzleminde cinsel arzuyla iç içe var olduğunu ileri süren bir teori karşısında, erkek şiddetine getirilen her türden ahlakçı ya da komplocu açıklamanın safdilliliği iyice göze batıyor. İşte, özcü teorilerin yanı sıra davranışçı yaklaşıma karşı üstünlüğü de burada psikanalizin.

Psikanalitik yaklaşımın bir üçüncü –ve yine standart sayılabilecek– öncülü ise, ödipal dönemin kızlar ve erkeklerce farklı yaşandığına ve erkek/kız çocuk *farklılaşmasının* bu evrede gerçekleştiğine ilişkin tezi.¹ Zaten erkek şiddetini anlamaya başlamak için gerekli olan üçüncü anahtar da bu. Şimdi bu dönemin ayrıntılı tahlilinin çeşitli versiyonlarına girmeden ve mümkün açıklamalardan birine dayanarak bu ipuçlarını bir araya getirmeye çalışalım.

Psikanalitik görüşe göre, ihtiyaç nesnesinden farklı olarak arzu nesnesinin özelliği hayali bir boyut içermesidir. Bu yüzden bu nesnede her zaman ya bir eksiklik ya bir fazlalık vardır. İşte şiddet, insanın sembolleştirme yeteneğinin de kaynağı olan bu açığın kapatılması çabasından kaynaklanır; ya da başka bir deyişle, arzunun kendisinden.²

Erkek çocuk ödipal dönemde anneden kopup babayla özdeşleşme sürecine girer. Anneye yönelik arzunun bastırılması, babayla rekabet içinde ve babanın baskısıyla, ona duyulan korku ve nefretle gerçekleşir. Bu toplumsal yasanın benimsenmesi, yani süperegonun oluşması, erkek çocukta kız çocukta olduğundan daha köklü bir biçimde olur. Çünkü bu travmatik deneyimde erkek çocuk daha güçlü korku, nefret ve şiddet duyguları yaşamakla kalmamış, korktuğu şeyle özdeşim kurmak, nefret ettiği şey gibi olmak zorunda kalmıştır. Her iki cinstе de sembolik düzene geçişin ayrılmaz parçasıdır şiddet, ama erkek şiddetinin, ödipal dönemin yaşanışındaki bu özgüllükten kaynaklanan bir fazlalığı vardır.

Bu noktada, artık daha çok erteleyemeyeceğimiz soruyla yüzleşmek gerekiyor: Bu yapı ne kadar evrensel? Şayet evrenselse, değişim nasıl mümkün olabilir? Juliet Mitchell oldukça iyimser. Her şeyden önce, ona göre Freud'un teorisi patriyarkal toplumu öneren değil, bu toplumun yasalarının bilinçdışında temsil edilmesini betimleyen bir teoridir. Patriyarkal toplumda cinsel kimliğin nasıl oluştuğunu anlatır. Sorun, onun teorisinde değil patriyarkal gerçekliğin kendisindedir.

Bunun da ötesinde, patriyarka tarihsel olarak özgül, dolayısıyla dönüştürülmesi mümkün olan toplumsal ilişkilere dayanır Mitchell'a göre. Bu ilişkiler, kadının emeğinin ve doğurganlığının denetlenmesi temelinde kurulmuştur: Kadınların mübadele edilmesi, dış evliliği bir nesnel gereklilik olarak dayatır; ensest tabusu ise bu nesnel gerekliliğin öznel yansımasıdır.

1. Melanie Klein ve izleyicilerinin teorilerine ve çeşitli Lacancı yorumlara burada hiç girmiyorum. Aşağıda da değineceğim gibi *feminist* bir psikanalitik yaklaşımın toplumsal ilişkilere yer açan bir çerçevesi olması gerekiyor. Bu teorilerin buna pek imkân vermediklerini düşünüyorum.

2. Bu konudaki görüşlerini çalmama izin verdiği için İskender Savaşır'a teşekkür ediyorum.

Kapitalizmin yol açtığı kitlesel proleterleşme ile birlikte, bu nesnel gereklilik ve onun yanı sıra ensest tabusu da temelini yitirmiş, gereksizleşmiştir. Ne var ki, kapitalizmde emekgücünün yenidenüretimi aile içinde sağlanır; bu yüzden de aile varlığını sürdürmektedir. Ancak bu miras gerçeklikle çelişmektedir. Değişim potansiyeli ise tam da bu çelişkide yatar.

Mitchell'in yaklaşımının ayırıcı özelliği psikanalizin temel öncüllerini benimsemekle birlikte, ufkunu radikal bir toplumsal altüst oluşa açık tutması. Zaten feminizm içindeki başka psikanalitik açıklamalar karşısındaki üstünlüğü de bu tarih bilincinden kaynaklanıyor. Feminizm, psikanalizi ancak bir ölçüde eğip bükerek, zorlayarak, kayıt getirerek, ona "feminist şiddet"³ uygulayarak kullanabilir. Bu da feminizmin psikanalize eleştirel katkısı olacaktır. Bilinçdışının yanı sıra bilince ve toplumsal ilişkilere yer açtığına psikanaliz feministleşebilir.

Ne var ki, Mitchell'in teorisinde tarihsellik ve toplumsallık adına tek bir varsayımdan ötesi yok: kadınların mübadelesi ve dış evlilik. Böyle olunca da, patriyarka onun gözünde bugün ideolojik bir kalıntı. Feminizmin dönüştürücülüğü de esas olarak ideolojik/kültürel düzleme yönelik. Oysa erkek egemenliğinin bugünkü toplumsal ilişkilerde kök salmış toplumsal temelleri var. Evliliğin ve ensest tabusunun "gereksizleşmesi" için bu temellerin de yıkılması gerekiyor. Öte yandan, psikanalizi feministleştirmek ona bu gözlükle bakmakla mümkün ancak.

Belki de bugün en anlamlı olanı, Mitchell'in yolunda giden, ama feminizm tahlilinde onu aşan bir feminizm-psikanaliz sentezi. Bunun ayrıntılarına ilişkin çok fazla söyleyebileceğim bir şey yok. Ama kesinlikle hapso-lunmaması gereken sınırların ne olduğu benim için daha belirli. Bunların bir bölümünü yukarıda belirttim.

Son Söz Feminizmin

Öyleyse vardığımız nokta şu: Şiddetin, kadınlar için de erkekler için de bilinçdışında arzuyla iç içe girmiş bir kökeni olduğunu söyleyebiliyoruz. Bunu ve erkeklerin daha güçlü şiddet duygularına sahip olmalarının nede-nini sadece psikanalize başvurarak açıklayabiliyoruz. Ama erkeklerin kadınlar üzerindeki sistematik şiddeti çok daha özgül bir sorun. Bu şiddetin kaynağını, onu mümkün kılan *malzemeyi* açıklamak için psikanaliz bize

3. Bu deyiimi Meltem Ahıska'nın, "Farklılık kavramına devrimci şiddet uygulamamız gerekiyor" sözünden esinlenerek kullanıyorum. Onun kastettiğini düşündüğüm ikili anlamı ben de aynen kastediyorum.

yetebilir. Ancak, erkeklerin kadınlara yönelik şiddetini, bu özgüllüğü içinde tek başına psikanaliz açıklayamaz.

Erkek egemenliğinin sürekliliği ile erkeklerin kadınlara yönelik şiddeti arasındaki bağlantı nerelerde ortaya çıkıyor? Bu toplumsal mekanizma nasıl işliyor? Bu soruları yanıtlamaya çalışırken psikanalizin belli verilerine feminist gözlüklerle bakmak gerekiyor.

Her şeyden önce, heteroseksizm, eşcinsel düşmanlığı erkek iktidarının korunmasında son derece belirleyici bir rol oynuyor. Erkek kimliği, bu iktidarın gerektirdiği ve onun fallik simgelerinin varsaydığı kadar "güçlü ve sert" değil. Bu kadar "erkek" olmayı mümkün kılan şey ise, pasifliğin, yumuşaklığın bastırılması, yani şiddet. Bu bilinçdışı bastırmaları, toplumsal düzlemde erkek şiddetinin onaylanıp özendirilmesi tamamlıyor. Erkekler hukuktan kültüre, medyaya, her alanda, kadınlara şiddet uygulamaya özendiriliyorlar.

Öte yandan, kadınların aktif cinselliği çeşitli yasaklarla baskı altında tutuluyor. "Tecavüzü kadınların kışkırttığı" yolundaki efsanelerle kadınların aktif cinselliğinin şiddet yoluyla bastırılması, cezalandırılması onaylanıyor. Tecavüze uğrayan kadınlar suçlu konumuna konuyor. Bu onayı erkeklerle hukukçular, devlet adamları, sanatçılar vb. veriyor.

Şiddet kullanan erkeklerin bilinçli saiklerine baktığımızda ise karşımıza önce evlilik çıkıyor: Kadınların cinsel mülk ve bedava emekgücü olarak görüldüğü bu yapı içinde, erkekler ihtiyaçlarını karşılamak için, hizmet vermeyen kadınlardan şiddete başvurarak hizmet alıyorlar. Ve bunu evlilik anlaşmasıyla gerekçelendiriyorlar. Yapılan çeşitli araştırmalarda, karısını dövmüş ya da ona tecavüz etmiş erkeklerin birçoğunun bunu böylece dile getirdiği belgelenmiş durumda.

Yine birçok araştırmada, cinsel şiddete başvurma cinsel tatmin arayışıyla ilgili olmadığı da ortaya çıkıyor. Erkekler, iktidarlarını kendilerine ve kadınlara bir kez daha hatırlatmak ya da kadını aşağılayarak ona hâkim olmak için cinsel şiddete başvurduklarını açıkça ifade ediyorlar.

Bu olgulara başkalarını da eklemek mümkün. Ama bu yazı bir feminist manifesto olarak tasarlanmadı. Asıl hedefi feminist teoride erkek şiddetinin nasıl kavrandığı ve kavranması gerektiği üzerine bir tartışmayı belki de başlatmak. Kısaca değindiğim bu olguları yazının başında eleştirdiğim tezlerle birlikte düşünerek şu sonuca varabiliriz: Erkeklerin kadınlar üzerindeki şiddeti erkek egemenliğinin temeli değil bir ifadesi. Ama aynı zamanda, basit bir eğitim ve yönlendirilme sorunundan çok öte bir iktidar sorunu: Erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddet, erkek egemenliğinin yeniden üretilmesini ve erkeklerin kadınlar üzerindeki denetiminin sürekliliğini sağlayan mekanizma. Ancak bu, erkek şiddetinin kökenine ya da kaynağı-

na ilişkin bir açıklama olamaz. Bu köken için psikanalitik teoriye başvurmamız gerekiyor.

Bütün bunlardan, erkeklerin kadınlar üzerindeki sistematik şiddetinin ortadan kalkması için erkek egemenliğinin ve heteroseksizmin temellerinin aşındırılması gerektiği ortaya çıkıyor. Bunun ötesinde, bu yazı, cinsiyetçi olmayan bir toplumda kadın ve erkeklerin şiddet duygularından tümüyle arınıp arınmayacağı, şayet varsa bu duyguların hangi biçimler altında ortaya çıkacağına ilişkin bir öngörü ya da tahmine imkân vermiyor. Tek söylediği şu: Şiddet duygularının varlığı, *kendiliğinden*, sistematik bir erkek şiddetine yol açmaz.

Metis Kadın Araştırmaları

MARILYN FRENCH KADINLARA KARŞI SAVAŞ

Kadınlara Karşı Savaş, dünyanın her yerinde kadınlara uygulanan ekonomik, politik ve fiziksel baskıyı belgeliyor. Kadınlara duyulan nefretin tekil tavırlardan kaynaklanmadığını, sistemli bir ayrımcılığın sonucunda ortaya çıktığını göstermeye yöneliktir. Evde, işte, sokakta, hastanelerde, dinsel ve hukuksal kurumlarda sürekli karşımıza çıkan, yüzleşmemiz gereken bir gerçektir kadınlara karşı yürütülen savaş...